

Etablering		Drift	Avvikling	
Planlegging	Tilrigging		Nedrigging	Avsluttende dokumentasjon

Figur A2 — Fasene innen etablering, drift og avvikling av en bygge- eller anleggs plass

FINSESEMINARET 2025

Formler for rigg og drift

Advokat Tor André Farsund Ulsted

1. Kort om rigg og drift

Generalomkostninger | NS 3420

ETABLERING

AB	Forsikringer
AE	Sikkerhetsstillelse
AJ	Planlegging av kontraktarbeidet
AJ1	Planlegging av eget kontraktarbeid
AJ8	Spesielle planleggingsarbeider
AJ8.2	Avfallsplanlegging
AK	Tilrigging av bygge- eller anleggsplass
AK3	Detaljert tilrigging av bygge- eller anleggsplass
AK3.1	Klargjøring av adkomst eller plasser
AK3.2	Tilrigging av provisoriske tekniske installasjoner
AK3.3	Tilrigging for sikring eller beskyttelse
AK3.4	Tilrigging av lokaler
AK3.5	Tilrigging av transportanlegg eller stillas
AK3.6	Tilrigging av produserende anlegg
AK3.8	Spesielle tilriggingsarbeider
AK3.82	Tilrigging for avfallshåndtering
AK3.86	Tilrigging for vinterarbeid

DRIFT

AM1	Administrasjon
AM1.1	Administrasjon av eget kontraktarbeid
AM1.3	Hovedbedrift
AM1.8	Spesielle administrative ytelser
AM1.82	Koordinerende ytelser
AM3	Detaljert drift av bygge- eller anleggsplass
AM3.1	Drift av adkomst eller plasser
AM3.2	Drift av provisoriske tekniske installasjoner
AM3.3	Drift av sikring eller beskyttelse
AM3.4	Drift av lokaler
AM3.5	Drift av transportanlegg eller stillas
AM3.6	Drift av produserende anlegg
AM3.8	Spesielle arbeider ved drift av bygge- eller anleggsplass
AM3.82	Avfallshåndtering
AM3.86	Drift for vinterarbeider
A0	Kvalitetssikrende tiltak
A02	Renhold av byggverk
A02.1	Rigging for byggrenhold
A02.2	Byggrenhold
A03	Oppvarming og avfukting av byggverk
A03.2	Oppvarming av byggverk
A03.4	Avfukting av byggverk
A04	Beskyttelse mot fuktighet
A04.2	Telting
A04.3	Provisorisk tetting
A04.5	Fuktbeskyttelse
A05	Tetthet av byggverk
A05.1	Lekkasjemåling av byggverk
A05.3	Termografering

AVVIKLING

AQ	Avsluttende arbeider
AQ1	Avsluttende byggrenngjøring
AQ4	Ytelser for bruk, drift og vedlikehold
AQ4.2	Opplæring av brukere og driftspersonell
AQ4.4	Prøvedrift
AS	Nedrigging av bygge- eller anleggsplass
AS3	Detaljert nedrigging av bygge- eller anleggsplass
AS3.1	Fjerning av adkomst eller plasser
AS3.2	Nedrigging av provisoriske tekniske installasjoner
AS3.3	Nedrigging av sikring eller beskyttelse
AS3.4	Nedrigging av lokaler
AS3.5	Nedrigging av transportanlegg eller stillas
AS3.6	Nedrigging av produserende anlegg
AS3.8	Spesielle nedriggingsarbeider
AS3.82	Nedrigging av avfallshåndteringsanlegg
AS3.86	Nedrigging etter vinterarbeid
AU	Avsluttende dokumentasjon
AU2	Sluttdokumentasjon
AU4	Drifts- og vedlikeholdsdokumentasjon

Prisformatet er ofte (men ikke alltid) RS

NS 3420-A:2019

y4)

Postgrunnlag

AM1.11
ADMINISTRASJON AV BYGGE- ELLER ANLEGGSPASS FOR EGET KONTRAKTARBEID

Rund sum [RS]
Andre krav: (AM1.1, y5.3)

Ja ☐ Nei ☐

NS 3420-A:2019

y4)

Postgrunnlag

AM3.51x
DRIFT AV TRANSPORTANLEGG/STILLAS - ANTALL

Antall [stk]
Type: {Matrise AK3.5:1}
Lokalisering: (NS 3420-1, punkt 5, y5)
Utførelse:
Varighet:
Andre krav: (AM3.5, y5.4)

Ja ☐ Nei ☐

AM3.52x
DRIFT AV TRANSPORTANLEGG/STILLAS - AREAL

Areal [m²]
Type: {Matrise AK3.5:1}
Lokalisering: (NS 3420-1, punkt 5, y5)
Omfang/størrelse:
Andre krav: (AM3.5, y5.4)

Ja ☐ Nei ☐

AM3.53x
DRIFT AV TRANSPORTANLEGG/STILLAS - RUND SUM

Rund sum [RS]
Type: {Matrise AK3.5:1}
Lokalisering: (NS 3420-1, punkt 5, y5)
Utførelse:
Andre krav: (AM3.5, y5.4)

Ja ☐ Nei ☐

Matrise AK3.5:1	
Siffer i koden	Type
11	Byggekran
12	Mobilkran
13	Bygningsheis
14	Rullende materiell for intern transport på bygge- eller anleggsplass
15	Spylestasjon for biler og anleggsmaskiner
16	Utstyr for trafikkavvikling
21	Arbeidsplattform med egen heisinnretning
22	Lift med arbeidsplattform
23	Lettstillas
24	Murstillas
25	Rullestillas med arbeidsplattform
26	Trappetårn i stillas
27	Stillas eller arbeidsplattform i heissjakt
28	Sikring for takarbeider
99	Annen type – må spesifiseres

Generalomkostninger | Prosesskoden

12 Rigg, bygninger og generelle driftsomkostninger

- 12.1 Rigg og midlertidige bygninger
 - 12.11 Tilrigging
 - 12.12 Drift av rigg og midlertidige bygninger
 - 12.13 Nedrigging
- 12.2 Rigg for byggherren
 - 12.21 Tilrigging av rigg for byggherren
 - 12.22 Drift av rigg for byggherren
 - 12.23 Nedrigging av rigg for byggherren
- 12.4 Vinterkostnader anlegg
- 12.5 Miljøtiltak i byggefasen
 - 12.51 Vannutslipp
 - 12.52 Støy
 - 12.53 Vibrasjoner
 - 12.54 Sikring av eksisterende vegetasjon, bekker, elver, vann, fornminner, dyr, mv.

Prisformatet er RS, men ikke for drift av egen rigg

12.12 Drift av rigg og midlertidige bygninger

- a) Omfatter alle kostnader til byggeplassadministrasjon, transporter, drift av rigg og driftsbygninger med utstyr som angitt i prosess 12.11, i den grad disse kostnadene ikke inngår i egne prosesser eller i enhetsprisene. Omfatter også alle utgifter til leie, vedlikehold, renhold, renovasjon, rekvisita, hjelpematerialer, telefonutgifter, brensel, elektrisk strøm, kokkelønn, lønn til administrasjonspersonell etc., samt opprettholdelse av nødvendige tiltak for å sikre at uvedkommende ikke får atkomst til bygge- eller anleggsplatsen.
- x) Mengden måles som byggetid i påbegynt kalenderuke fra avsluttet samhandlingsprosess ved oppstart, frem til avtalt ferdigstillelsesfrist. **Enhet: uke**

Noen utgangspunkter

- Formel = akseptert avvik fra NS

NS 8405/15

25.3 Entreprenørens varsel om vederlagsjustering

Dersom entreprenøren vil kreve vederlagsjustering på grunn av forhold som er nevnt i 25.2 b) og c), skal han uten ugrunnet opphold varsle byggherren når han blir eller burde ha blitt klar over forholdene. Krav på vederlagsjustering tapes dersom det ikke varsles innen utløpet av fristen.

Når entreprenøren har krav på vederlagsjustering etter 25.2 a), b) eller c), skal han varsle byggherren særskilt dersom kravet på vederlagsjustering omfatter:

- økte utgifter til kapitalkostnader, rigging, drift og nedrigging som er en nødvendig følge av forhold angitt i 25.2. Det kan avtales egne regler for vederlagsjusteringen.
- økte utgifter pga nedsatt produktivitet eller forstyrrelser på annet arbeid som er en følge av forhold angitt i 25.2. Dette gjelder bare i den utstrekning utgiftene ikke kan avhjelpest ved andre tiltak, eller forholdene ikke er påregnelige etter kontrakten, jf. 18.3 første ledd. Bestemmelsene i 25.7, 25.8 og 31.4 får anvendelse så langt de passer.

Varslet skal gis uten ugrunnet opphold når entreprenøren blir eller burde ha blitt klar over at utgifter ville påløpe. Gir han ikke slikt varsel, taper han retten til å påberope seg påløpte utgifter som grunnlag for krav på vederlagsjustering.

Entreprenøren skal deretter holde byggherren løpende underrettet om utviklingen av kravene i a) og b).

NS 8407/17

34.1.3 Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv.

Totalentreprenøren kan kreve en særskilt justering av vederlaget som følge av økte utgifter til kapitalkostnader, rigging, drift og nedrigging som er en nødvendig følge av forhold angitt i 34.1.1 og 34.1.2. Det kan avtales egne regler for slik vederlagsjustering.

Totalentreprenøren kan også kreve særskilt justering av vederlaget som følge av økte utgifter på grunn av nedsatt produktivitet eller forstyrrelser på annet arbeid som er en følge av forhold angitt i 34.1.1 og 34.1.2.

Dersom totalentreprenøren vil kreve justering etter første eller annet ledd, må han varsle byggherren særskilt uten ugrunnet opphold etter at han blir eller burde ha blitt klar over at utgifter ville påløpe. Gir han ikke slikt varsel, taper han retten til å påberope seg påløpte utgifter som grunnlag for krav på vederlagsjustering.

- Formel = forenkling = noen ganger overdekning og noen ganger underdekning
- Formel = avtalt avvik fra NS, ordinære tolkingsregler gjelder, ref. Rt. 2005 s. 1155 (Hansa-Borg), Rt. 2003 s. 1531 (Veidekke), Rt. 2007 s. 1489 (Byggholt), Rt. 2010 s. 961 (Florø Idrettssenter), Rt. 2012 s. 1729 (Mika), HR-2019-830-A (Sveen), HR-2023-411-A (E6 Kåfjord)

2. Vanlige formler

Statsbygg sine formler

14.1 Regulering i uendret byggetid **Volum**

Inngangsvilkår

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8405 pkt 25.2 ikke overstiger 10% av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10% av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

Formel

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva)

Justering

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks. mva. (B), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprise/leverandørkontrakter,
- avbestillingserstatning,
- endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

14.2 Regulering i forlenget byggetid **Tid**

Inngangsvilkår

Har entreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8405 pkt 24.1, jf. 24.5, skal vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

Formel

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

Y = opprinnelig byggetid (med byggetid menes tiden fra oppstart byggeplass (dersom dato for dette er angitt i konkurransegrunnlaget gjelder denne, hvis ikke gjelder dato for første tilrigging på byggeplass) til oppstart prøvedrift (overtakelse dersom ingen prøvedrift er avtalt)

Z = forlengelse utover opprinnelig byggetid

Justering

Dersom fristforlengelse kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

Statens vegvesen sin formel

Inngangsvilkår	28. Sluttoppgjør (se NS 8406, pkt. 25) Volum
Formel	Viser sluttoppgjøret, etter fradrag for arbeider som ikke er utført på kontraktens prisgrunnlag, en økning på mer enn 10 % av kontraktssummen, reguleres kontrakten som følge av økte generelle omkostninger. Entreprenørens generelle omkostninger tillegges i så fall 10 % av utført arbeid over 10 % av kontraktssummen. Dette vederlaget beregnes etter følgende formel: $V = 0,1 (S - 1,1K)$ der: V = Vederlag for økte generelle omkostninger (kr)
Justering	S = Sluttsum for utført arbeid (kr). Her medtas kun utførte arbeider basert på kontraktens prisgrunnlag, herunder regningsarbeider basert på kontraktens prisgrunnlag. K = Kontraktssum (kr)

Bane NOR sine formler

15.4 NS 8405 nytt punkt 25.10 – Vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging

Nytt punkt 25.10 lyder som følger:

«Dersom ikke annet er avtalt har entreprenøren rett til følgende justeringer for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging:

Tid

a) Dersom entreprenøren får utsatt sluttfrist, med unntak for force majeure situasjoner jf. punkt 24.3, gjelder følgende vederlagsjustering:

$$V = 0,15 \cdot K \cdot (t_2 - t_1) / t_1$$

V = Vederlagsjusteringen (eks. mva.)

K = Kontraktssummen eks. mva.

t₁ = Opprinnelig byggetid (i hverdager) beregnet fra kontraktens oppstartstidspunkt og frem til kontraktens sluttfrist

t₂ = Avtalt ny byggetid (i hverdager)

Denne reguleringen får kun anvendelse ved utsettelse av sluttfrist og ikke for utsettelse av delfrister. For arbeider som krever vesentlig mindre enn gjennomsnittlig rigg og administrasjon på den forlengede del av kontrakten, herunder fristforlengelse på utløste opsjoner, skal vederlaget tilsvare faktiske merkostnader.

Inngangsvilkår

Formel

Volum

b) Dersom det totale vederlaget i forbindelse med sluttoppgjøret overstiger 110 % av kontraktssummen, økes rigg og driftsposten – fastsatt til 0,1 x kontraktssummen – med den prosentvise økning som overstiger 10 % av kontraktssummen. Følgende formel gjelder:

$$V = 0,1 \cdot (T - 1,10K)$$

V = Tilleggsvederlag (eks. mva.)

K = Kontraktssummen (eks. mva.)

T = totalt vederlag (eks. mva.)

Ved reduksjon av det totale vederlaget på mer enn 10 % av kontraktssummen, reduseres rigg- og driftsposten på tilsvarende måte, men slik at K i formelen multipliseres med 0,90.

I det totale vederlag (T) etter b) skal det gjøres fradrag for:

- Alle endrings- og tilleggsarbeider hvor kompensasjon for rigg og drift inngår i vederlaget, herunder endrings- og tilleggsarbeid utført etter priser eller med påslag gitt i kap. E3. Vederlaget for endrings- og tilleggsarbeid som utføres etter prisforespørsel skal anses å dekke kompensasjon for rigg og drift med mindre annet er avtalt.
- Vederlagsjustering iht. a) og forseringstillegg.
- Verdien av arbeider som er utført i forlenget kontraktperiode dersom det er gitt utsettelse på sluttfrist.
- Indeksregulering etter 27.1.

Utløsning av opsjoner beskrevet i kontrakten inngår ikke i beregningsgrunnlaget for a) over. Ny kontraktssum etter utløsning av opsjon skal være grunnlag for beregningen etter bokstav b) over.

Regulering etter denne bestemmelse i a) og b) over skal ikke indeksreguleres etter punkt 27.1.»

Justering

3. Lek med tall og lek med dager

3.1 Volum

Statsbygg sine formler | Lek med tall

14.1 Regulering i uendret byggetid

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8405 pkt 25.2 ikke overstiger 10% av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10% av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva
B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva
C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva)

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks. mva. (B), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprise/leverandørkontrakter,
- avbestillingserstatning,
- endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

14.2 Regulering i forlenget byggetid

Har entreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8405 pkt 24.1, jf. 24.5, skal vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva
Y = opprinnelig byggetid (med byggetid menes tiden fra oppstart byggeplass (dersom dato for dette er angitt i konkurransegrunnlaget gjelder denne, hvis ikke gjelder dato for første tilrigging på byggeplass) til oppstart prøvedrift (overtakelse dersom ingen prøvedrift er avtalt)
Z = forlengelse utover opprinnelig byggetid

Dersom fristforlengelse kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

Lek med tall | Volum | Statsbygg

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum 0,5 A (B - 1,1 C) C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraksverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 11 000 000,00	10,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr -		
	SUM	kr -		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 000 000,00	9,09	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum 0,5 A (B - 1,1 C) C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraksverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 15 000 000,00	50,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 4 000 000,00		
	SUM	kr 200 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 200 000,00	8,00	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum 0,5 A (B - 1,1 C) C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraksverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 1 000 000,00		
	SUM	kr 50 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 050 000,00	8,75	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum 0,5 A (B - 1,1 C) C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraksverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 20 000 000,00	100,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 9 000 000,00		
	SUM	kr 450 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 450 000,00	7,25	%

Statens vegvesen sin formel

28. Sluttoppgjør (se NS 8406, pkt. 25) **Volum**

Viser sluttoppgjøret, etter fradrag for arbeider som ikke er utført på kontraktens prisgrunnlag, en økning på mer enn 10 % av kontraktssummen, reguleres kontrakten som følge av økte generelle omkostninger. Entreprenørens generelle omkostninger tillegges i så fall 10 % av utført arbeid over 10 % av kontraktssummen. Dette vederlaget beregnes etter følgende formel:

$$V = 0,1 (S - 1,1K)$$

der:

V = Vederlag for økte generelle omkostninger (kr)

S = Sluttsum for utført arbeid (kr). Her medtas kun utførte arbeider basert på kontraktens prisgrunnlag, herunder regningsarbeider basert på kontraktens prisgrunnlag.

K = Kontraktssum (kr)

Lek med tall | Volum | Statens vegvesen

Formel volum V = 0,1 (S – 1,1K)		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 11 000 000,00	10	%
	Økt volum	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr -	0,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 000 000,00	9,09	%

Formel volum V = 0,1 (S – 1,1K)		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 15 000 000,00	50	%
	Økt volum	kr 5 000 000,00	50,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr 400 000,00	8,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 400 000,00	9,33	%

Formel volum V = 0,1 (S – 1,1K)		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 12 000 000,00	20	%
	Økt volum	kr 2 000 000,00	20,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr 100 000,00	5,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 100 000,00	9,17	%

Formel volum V = 0,1 (S – 1,1K)		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 20 000 000,00	100	%
	Økt volum	kr 10 000 000,00	100,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr 900 000,00	9,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 900 000,00	9,50	%

Lek med tall | Volum | Sammenligning

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $0,5 A (B - 1,1 C)$ C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 2 000 000,00	20,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 1 000 000,00		
	B (Kontraktsumverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 1 000 000,00		
	SUM	kr 100 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 2 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 2 100 000,00	17,50	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $V = 0,1 (S - 1,1K)$	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 2 000 000,00	20,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	Økt volum	kr 2 000 000,00	20,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr 100 000,00	5,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 2 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 2 100 000,00	17,50	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $0,5 A (B - 1,1 C)$ C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 2 500 000,00	25,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 1 250 000,00		
	B (Kontraktsumverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 1 000 000,00		
	SUM	kr 125 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 2 500 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 2 625 000,00	21,88	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $V = 0,1 (S - 1,1K)$	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 2 500 000,00	25,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	Økt volum	kr 2 000 000,00	20,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr 100 000,00	5,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 2 500 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 2 600 000,00	21,67	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $0,5 A (B - 1,1 C)$ C	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 500 000,00	5,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 250 000,00		
	B (Kontraktsumverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 1 000 000,00		
	SUM	kr 25 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 500 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 525 000,00	4,38	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $V = 0,1 (S - 1,1K)$	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 500 000,00	5,00	%
	Kontraktsum (K)	kr 10 000 000,00		
	1,1K	kr 11 000 000,00		
	Sluttsum for utført arbeid (S)	kr 12 000 000,00	20,00	%
	Økt volum	kr 2 000 000,00	20,00	%
	Vederlag for økte kostnader (V)	kr 100 000,00	5,00	%
	Opprinnelig rigg og drift (ikke med)	kr 500 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 600 000,00	5,00	%

3.2 Tid

Lek med tall | Tid | Statsbygg

		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
Formel tid 0,7 A (Z) Y	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinnelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	2	10,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 70 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 070 000,00	10,7	%

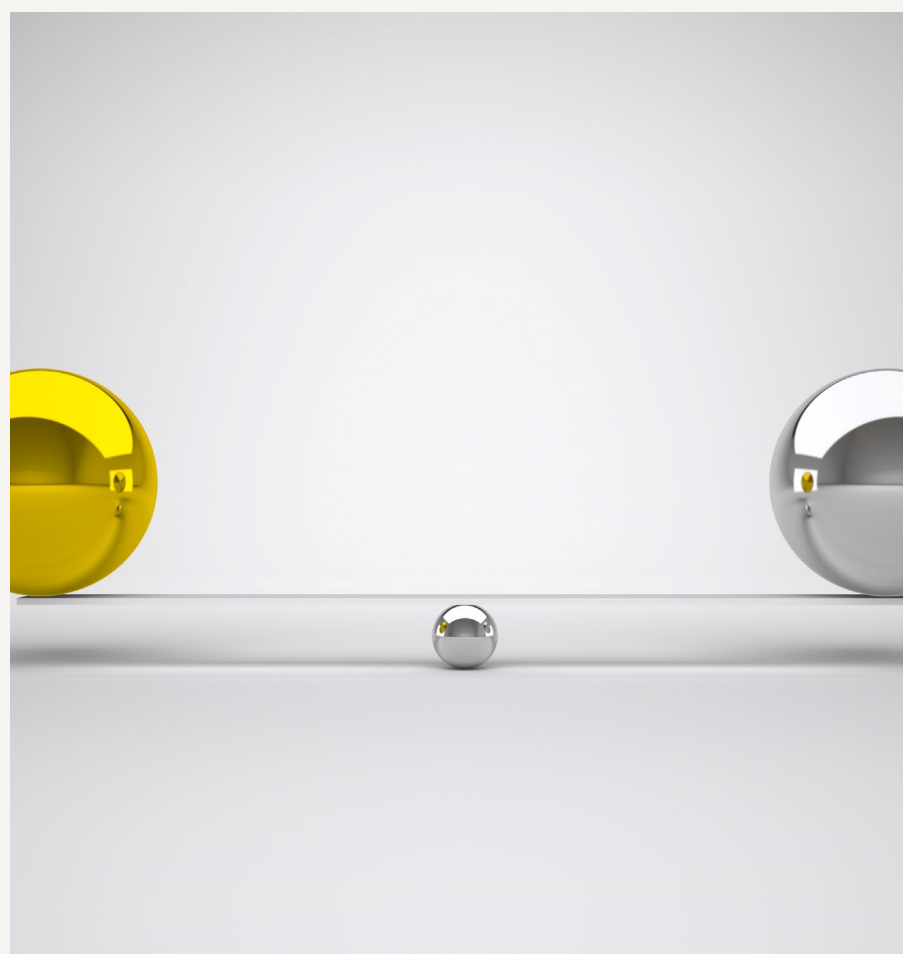
		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
Formel tid 0,7 A (Z) Y	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinnelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	8	40,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 280 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 280 000,00	12,8	%

		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
Formel tid 0,7 A (Z) Y	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinnelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	4	20,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 140 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 140 000,00	11,4	%

		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
Formel tid 0,7 A (Z) Y	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinnelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	20	100,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 700 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 700 000,00	17	%

Lek med byggetid | Tid | Statsbygg

Formel tid 0,7 A (Z) Y		Dato	Dato	Opprinnelig	
	Rigg og drift (A)			kr 1 000 000,00	
	Opprinnelig byggetid (Y) i dager	30.08.2021	15.12.2023	837	
	Forlengelse (Z) i dager	16.12.2023	11.04.2024	117	
	0,7A			kr 700 000,00	
	SUM			kr 97 849,46	
Formel tid 0,7 A (Z) Y				Opprinnelig	
	Rigg og drift (A)			kr 1 000 000,00	
	Opprinnelig byggetid (Y) i arbeidsdager	30.08.2021	15.12.2023	600	
	Forlengelse (Z) i arbeidsdager	16.12.2023	11.04.2024	84	
	0,7A			kr 700 000,00	
	SUM			kr 98 000,00	
Formel tid 0,7 A (Z) Y				Opprinnelig	
	Rigg og drift (A)			kr 1 000 000,00	
	Opprinnelig byggetid (Y) i uker	30.08.2021	15.12.2023	120	
	Forlengelse (Z) i uker	16.12.2023	11.04.2024	17	
	0,7A			kr 700 000,00	
	SUM			kr 99 166,67	
Formel tid 0,7 A (Z) Y				Opprinnelig	
	Rigg og drift (A)			kr 1 000 000,00	
	Opprinnelig byggetid (Y) i måneder	30.08.2021	15.12.2023	27	(og 15 dager)
	Forlengelse (Z) i uker	16.12.2023	11.04.2024	3	(og 26 dager)
	0,7A			kr 700 000,00	
	SUM			kr 77 777,78	
Formel tid 0,7 A (Z) Y				Opprinnelig	
	Rigg og drift (A)			kr 1 000 000,00	
	Opprinnelig byggetid (Y) i måneder	30.08.2021	15.12.2023	27	
	Forlengelse (Z) i uker	16.12.2023	11.04.2024	4	(rundet opp)
	0,7A			kr 700 000,00	
	SUM			kr 103 703,70	

3.2 Volum + Tid

Lek med tall | Volum + Tid | Statsbygg

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $0,5 A (B - 1,1 C)$ C	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraksverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 20 000 000,00	100,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 9 000 000,00		
	SUM	kr 450 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 450 000,00	7,25	%
		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
Formel tid $0,7 A (Z)$ Y	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinngelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	20	100,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 700 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 700 000,00	17,00	%
	Ny kontraktsum	kr 20 000 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift + volum + tid	kr 2 150 000,00	10,75	%

		Eksempel	Forholdstall	
Formel volum $0,5 A (B - 1,1 C)$ C	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraksverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 20 000 000,00	100,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr 9 000 000,00		
	SUM	kr 450 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 450 000,00	7,25	%
		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
Formel tid $0,7 A (Z)$ Y	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinngelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	10	50,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 350 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 350 000,00	13,50	%
	Ny kontraktsum	kr 20 000 000,00		
	Opprinngelig rigg og drift + volum + tid	kr 1 800 000,00	9,00	%

Lek med tall | Volum + Tid | Statsbygg

Formel volum $0,5 A (B - 1,1 C) \over C$		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	0,5A	kr 500 000,00		
	B (Kontraktsverdi ved avtalt sluttfrist)	kr 11 000 000,00	10,00	%
	1,1 C	kr 11 000 000,00		
	B-1,1C	kr -		
	SUM	kr -		
	Opprinnelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 000 000,00	9,09	%
Formel tid $0,7 A (Z) \over Y$		Eksempel	Forholdstall	
	Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	10,00	%
	Kontraktsum (C)	kr 10 000 000,00		
	Rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00		
	Opprinnelig byggetid (Y) i uker	20		
	Forlengelse (Z) i uker	2	10,00	%
	0,7A	kr 700 000,00		
	SUM	kr 70 000,00		
		Opprinngelig rigg og drift (A)	kr 1 000 000,00	
	TOTAL RIGG OG DRIFT	kr 1 070 000,00	10,70	%
	Ny kontraktsum	kr 11 000 000,00		
	Opprinnelig rigg og drift + volum + tid	kr 1 070 000,00	9,73	%

Overordnede betraktninger

- Entreprenøren tar risikoen for 10 % økt volum (påregnelig effekt kan prises inn)
- Basert på skjønn og snittbetraktninger (gir overdekning for noe og underdekning for annet)
- Kan være behov for dekning etter både volum og tid
- Statens vegvesens enhetspris på tid gir kanskje et mer riktig resultat

		Statens vegvesen (enhetspris per uke)	Statsbygg (formel)
70 %	Drift for 20 uker Kr 700 000, per uke kr 35 000	Drift forlenget 2 uker Kr 70 000	Drift forlenget 2 uker Kr 70 000
30 %	Rigg Kr 300 000		
80 %	Drift for 20 uker Kr 800 000, per uke kr 40 000	Drift forlenget 2 uker Kr 80 000	Drift forlenget 2 uker Kr 70 000
20 %	Rigg Kr 200 000		

4. Fokus på ordlyd | Rettspraksis

4.1 Statens vegvesen

Statens vegvesen | Ordlyd

28. Sluttoppgjør (se NS 8406, pkt. 25)

Viser sluttoppgjøret, etter fradrag for arbeider som ikke er utført på kontraktens prisgrunnlag, en økning på mer enn 10 % av kontraktssummen, reguleres kontrakten som følge av økte generelle omkostninger. Entreprenørens generelle omkostninger tillegges i så fall 10 % av utført arbeid over 10 % av kontraktssummen. Dette vederlaget beregnes etter følgende formel:

$$V = 0,1 (S - 1,1K)$$

der:

V = Vederlag for økte generelle omkostninger (kr)

S = Sluttsum for utført arbeid (kr). Her medtas kun utførte arbeider basert på kontraktens prisgrunnlag herunder regningsarbeider basert på kontraktens prisgrunnlag.

K = Kontraktssum (kr)

- «kontraktens prisgrunnlag» (blå)
 - Betydning for inngangsvilkåret og beregningen
- «utførte arbeider» (grønn)
 - Betydning for beregningen, også for inngangsvilkåret?

Statens vegvesen | Rettspraksis

- «utførte arbeider»
 - LB-2009-189816: LPS skal ikke med, heller ikke kompensasjon for gjennomføring av ILO-konvensjonen
 - LH-2020-131143: LPS skal ikke med, heller ikke vederlag for forlenget byggetid, vederlag for økt arbeidsgiveravgift eller økt kaiavgift

Statens vegvesen | Rettspraksis

- «kontraktens prisgrunnlag»
 - Enhetspris og justert enhetspris skal med, regningsarbeid og avtalt pris er særlig problematisert
 - LB-2009-189816: Regningsarbeid skal ikke med, heller ikke oppgjør etter dagens (avtalt) pris
 - LE-2016-142079: Oppgjør etter dagens (avtalt) pris skal ikke – i alle fall ikke hvis det står i endringsmeldingen at prisen inkluderer rigg
 - LA-2017-194089: Regningsarbeid skal ikke med, heller ikke dagens (avtalt) pris med mindre det går klart frem av entreprenørens tilbud at det ikke inkluderer rigg
 - LH-2020-131143: Avtalt pris skal ikke med, heller ikke der vederlaget er basert på underentreprenørens faktiske kostnader («i disse tilfellene er det grunn til å anta at eventuelle ekstra riggekostnader er tatt høyde for»). Det har for øvrig ingen betydning om det er levert mangelfullt.
- LB-2021-139395: Regningsarbeid skal med, såfremt det er basert på kontraktens timesats og kontraktens påslag for materialer. Avtalt pris skal derimot ikke med, inkl. avtalt pris med underentreprenør. Det har ingen betydning om endringen innebærer en reell volumøkning eller om påslag inneholder elementer av rigg og drift. Hvis det er fakturert endringer med tillegg av påslag for administrasjon, så skal imidlertid ikke disse fakturaene med.
- LB-2021-145051, tvilsomme tolkingsprinsipper

Tolkningsspørsmålet må likevel vurderes nærmere i lys av kontraktens formål og reelle hensyn. Formålet med C3 punkt 11 er, som det fremkommer av ordlyden, å dekke entreprenørens «økte generelle omkostninger» der disse økte kostnadene har blitt pådratt som følge av en økning i kontraktens omfang. Dersom denne økningen i generelle kostnader allerede er kompensert på annen måte, bør disse kostnadene ikke kompenseres en gang til gjennom C3 punkt 11. Det har formodningen mot seg at partene kan ha ment at entreprenøren skal få dobbelt godtgjørelse for enkelte kostnader. Denne formålsbetraktningen veier så tungt at den kan tenkes å sette til side en ellers relativt klar ordlyd. Lagmannsretten vil derfor vurdere om det tolkningsresultatet som ellers synes å følge relativt klart av ordlyden, vil medføre en urimelig og utilsiktet dobbeltdekning av PAs kostnader.

SVV har vist til flere rettsavgjørelser der liknende avtalebestemmelser som i C3 punkt 11 har blitt tolket dithen at kun vederlag basert på kontraktens prisgrunnlag gir grunnlag for justering. Det gjelder LB-2009-189816, LA-2017-194079, LE-2022-11088, LB-2021-139395 og LH-2020-131143. Lagmannsretten kan ikke se at disse dommene er avgjørende. De gjelder til dels kontrakter med en noe annen ordlyd. Ikke i noen av sakene hadde man et slikt tolkningsmoment som her følger av det avtalte standardskjemaet for endringsordre. At liknende formuleringer har ført til tvister også i en rekke andre saker, underbygger etter lagmannsrettens syn snarere at den aktuelle formuleringen i beste fall er utydelig og uheldig. SVV hadde dermed desto større grunn til å klargjøre formuleringene som SVV benyttet i kontrakten. SVV må som den part som har forfattet avtaleteksten, ta risikoen for at dette ikke er gjort.

Statens vegvesen | Nei, nei, nei ...

- LE-2022-011088

Tvistepunktet reiser spørsmål om regningsarbeider skal anses som basert på «kontraktens prisgrunnlag», og derfor skal medtas i beregningen av volumrigg. Det følger av kontraktens del C punkt 27 tredje ledd at «[t]imeprisene for mannskap og maskiner (se kapittel E4) skal inkludere alle entreprenørens utgifter samt påslag til dekning av indirekte kostnader, risiko og fortjeneste. Hver enkelt timesats for mannskap og maskiner skal gjenspeile de faktiske kostnadene for hver etterspurt timesats.» Dette fremgår også av kontraktens del B2 punkt 7 og del C2 punkt 20.

Kontrakten synes med dette å skille seg noe fra formuleringer i kontrakten i LB-2009-189816. Der ble det uttrykkelig bestemt at «kostnader til arbeid for stedlig administrasjon, vanlig håndverktøy og alle andre riggkostnader» skal være inkludert i timeprisen. Da var det ifølge Borgarting lagmannsrett ikke rom for dekning av ytterligere riggkostnader i tillegg. Kontrakten i vår sak er ikke like klar.

Etter lagmannsrettens syn kan det likevel ikke legges til grunn en annen forståelse av kontrakten i vår sak, enn at blant de «indirekte kostnadene» inngår også riggkostnader. Dette er kostnader som typisk – om ikke alltid – påløper ved regningsarbeid, og som entreprenøren må hensynta i prisingen. I alle fall er entreprenøren nærmest til å klargjøre om tilbudet innbefatter regningsarbeid. Lagmannsretten ser dette på samme måte som i LA-2017-194079, der Agder lagmannsrett uttaler om reguleringen i den der aktuelle kontrakten:

Entreprenørens tilbud om tillegg etter punkt 28.5 skal etter bestemmelsens ordlyd omfatte merkostnaden ved økning av arbeidsomfanget, det vil si at det skal omfatte økte riggkostnader. Med mindre det går klart frem av tilbudet at tillegget ikke omfatter merkostnader til rigg kan byggherren legge dette til grunn når de godtar tillegget. At bestemmelsen henviser særskilt til regningsarbeidene medfører ikke at avtalte tillegg skal medregnes med mindre det eksplisitt går frem av tilbudet at det ikke har tatt med riggkostnadene.

Lagmannsretten legger til grunn at det ikke var angitt av entreprenøren om rigg var medtatt eller ikke. Byggherren kunne da bygge på at rigg var inkludert blant de indirekte kostnadene. Det er da ikke grunnlag for et ytterligere krav på rigg, idet dette ville innebære dobbeltbetaling for samme ytelse.

5.2.3. Lagmannsrettens vurdering

Volumrigg beregnes i henhold til kontraktens del C punkt 28 slik:

$$V = 0,1 (S - 1,1K)$$

der:

V = Vederlag for økte generelle omkostninger (kr)

S = Sluttsum for utført arbeid (kr). Her medtas kun utførte arbeider basert på kontraktens prisgrunnlag, herunder regningsarbeider basert på kontraktens prisgrunnlag.

K = Kontraktssum (kr)

4.2 Statsbygg | Volum

Noen andre betraktninger | Volum | Ordlyd

14.1 Regulering i uendret byggetid

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8405 pkt 25.2 ikke overstiger 10% av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10% av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva)

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks. mva. (B), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprise/leverandørkontrakter,
- avbestillingserstatning,
- endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

- «opprinnelig rigg og driftskapittel» (blå)
 - Tar ikke høyde for evt. behov for ny ytelse
 - Hva med rigg- og drift som er priset andre steder?
- «utført arbeid» (grønn)
 - Betydning for beregningen? Eller er det kun kulepunktene som trekkes ut?
 - Inngangsvilkåret dekker alle forhold byggherren har risikoen, ved referansen til NS 8405 pkt. 25.2
- «opprinnelig sluttfrist» (oransje)
 - Merk begrepet, til sammenligning tidsformel
- «gjøres opp inklusive rigg/drift» (rød)
 - Unntak fra formelen?

Statsbygg | Volum | Rettspraksis

- «opprinnelig rigg- og driftskapittel»
 - LB-2022-176713 (Jordal Amfi): Formel basert på kapittel 1, administrasjon og forsikring priset i kapittel 8.

5.5.3 Lagmannsrettens vurdering

Partene er enige om at administrasjonskostnader er en tidsavhengig kostnad som vanligvis prises i kapittel 1 for rigg og drift. I utgangspunktet vil dette medføre at entreprenøren kan kreve justering etter en avtalt formel ved forlenget byggetid. I dette tilfellet er det tatt inn en formel for slik regulering i kontrakten punkt 17.

Det er videre uomtvistet at NCC i sitt tilbud priset administrasjon i kapittel 8, og ikke kapittel 1. Selv om andre tilbydere valgte en annen fordeling av prisen, er lagmannsretten ikke i tvil om at NCCs prising var i tråd med det KID hadde bedt om. Av dette følger at en regulering av administrasjonskostnader ikke skal skje etter formelen i punkt 17. Dette innebærer at reguleringen må skje på en annen måte, og utgangspunktet er da NS 8407 punkt 34.2. Ettersom partene ikke har inngått avtale om noe annet, og det ikke foreligger enhetspriser, er det lite tvilsomt at oppgjør etter regning er kontraktens utgangspunkt, jf. NS 8407 punkt 34.2.2, punkt 34.4 og punkt 30.

4.3 Statsbygg | Tid

Statsbygg | Tid | Ordlyd

14.2 Regulering i forlenget byggetid

Har entreprenøren **krav på fristforlengelse** etter NS 8405 pkt 24.1, jf. 24.5, skal vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

Y = **opprinnelig byggetid** (med byggetid menes tiden fra oppstart byggeplass (dersom dato for dette er angitt i konkurransegrunnlaget gjelder denne, hvis ikke gjelder dato for første tilrigging på byggeplass) til oppstart prøvedrift (overtakelse dersom ingen prøvedrift er avtalt)

Z = forlengelse utover opprinnelig byggetid

Dersom **fristforlengelse** kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

- «krav på fristforlengelse» (blå)
 - De vanlige problemstillingene, men
 - hva hvis entreprenøren planlegger å være ferdig tidligere?
- «opprinnelig byggetid» (grønn)
 - Ikke alle som har presiseringen i parentes
 - Hva med forskyvning av delfrister?
- «skal A reduseres forholdsmessig» (oransje)
 - Hva tenker man på her?

Statsbygg | Tid | Rettspraksis

- «krav på fristforlengelse»
 - LG-2021-17791: Kreves ikke varsel når man har formel, behandler for øvrig utfordringene med omforent fremdriftsplan og «uformell» innvilgelse av fristforlengelse
 - LA-2017-194079 (SVVs gamle tidsformel): Lagt til grunn at det er «tilstrekkelig at entreprenøren har rett til fristforlengelse i forhold til de kontraktsfestede fristene, det kreves ikke at han faktisk har benyttet seg av retten.» Og videre at «Dette betyr at opprinnelig byggetid i formelen må forstås som det tidspunktet prosjektet ville vært ferdigstilt dersom man tenker byggherreforholdene borte, og ikke kontraktens ferdigstillestidspunkt.»
- «opprinnelig byggetid»
 - LB-2021-17791: «Verdien Y, kommer an på hva partene har avtalt om oppstartstidspunkt og sluttdato.» Opprinnelig oppstart tolket til å være senere enn «start rigging byggvarme»
 - LB-2017-177705: Månedssformat lagt til grunn fordi byggetiden var angitt i måneder i kontrakten
 - LB-2011-95644 (Jernbaneverkets formel): Ikke medhold i rigg og drift for forskyvning av delfrister, retten fant at formelen gav uttømmende regulering

Tor André Farsund Ulsted

Advokat | Partner | Kontorleder

97 08 32 75

tau@sands.no

Takk for meg!

